

DE REFORMATIE

Weekblad tot ontwikkeling van het Gereformeerde leven

Onder redactie van Prof. Dr F. J. J. Buijendijk, Dr K. Dijk, Dr V. Hepp en Dr B. Wielenga

Medewerkers: Dr H. A. van Andel, Solo; J. van Andel, 's-Gravenhage; N. Baas, Amsterdam; Prof. Dr H. Bavinck, Amsterdam; Dr Henry Boels, Grand Rapids, Mich., N.A.; Dr Job C. Breuk, Amsterdam; Prof. Dr F. W. Groenbeide, Amsterdam; Dr W. G. Harrenstein, Medan; Prof. Dr T. Hoekstra, Kampen; Dr G. Keizer, Tiel; Dr B. A. Knoppers, Almelo; Dr J. G. Kunst, Arnhem; Dr H. W. Laman, Assen; Dr C. Lohdeboom, Amsterdam; Dr S. O. Los, Den Haag; Dr F. C. Meijster, Rotterdam; Dr J. C. de Moor, Utrecht; Prof. Dr J. Ridderbos, Kampen; Dr J. C. Rullmann, Utrecht; Dr K. Schilder, Gorinchem; J. Schouten, Rotterdam; Dr W. J. A. Schouten, Kampen; Dr J. Thij, Meppel; Dr H. W. van der Vaart Smit, 's-Graveland; Dr D. H. Th. Vollenhoven, 's-Gravenhage; Dr L. de Vries, Tilburg; Dr J. D. Wielenga, Anna-Jacoba-Polder; Mr J. A. de Wilde, 's-Gravenhage.

Adres der Redactie:
Dr. V. HEPP, Paul Krugerstraat 55, Watergraafsmeer.

Drukkers-uitgevers:
OOSTERBAAN & LE COINTRE, Goes.
Tel. No 56 — Postrekening No 36000.

Abonnement: /1.25 per drie maanden bij vooruitbetaling.
Voor 't Buitenl. en Ned.-Indië /1.50 (voor Amerika \$3) p. jaar.
Advertentiën: 35 ct. p. regel. Familieberichten 25 ct. p. regel.

BERICHT!!

Tot nadere aankondiging gelieve men stukken, voor de Redactie bestemd, naar de Uitgevers te Goes te zenden.
Gedurende het zomerreces staat alle correspondentie der Redactie stil.

Men zende daarom ook geen „Stemmen uit onze Kerken“.

EINDREDACTEUR.

INHOUD: De Kerk in de groote steden V. — Uit de Schrift: Geleefspanning (Hebr. 11:30). — Populair-Wetenschappelijke schetsen: Aesthetische Christusbewoening I. — Persoonlijk — Boekbespreking — Kerknieuws.

DE KERK IN DE GROOTE STEDEN.

V.

De eenige weg om doeltreffende en vruchtbare reformatie in de stadskerken tot stand te brengen, is de institueering der zelfstandige wijkkerk. Hier tegen is principieel dit bezwaar ingebracht, dat daarmede tekort wordt gedaan aan de eene openbaring van het lichaam van Christus op één plaats, doch deze bedenking is niet te handhaven, daar een stadsdeel evenveel als een plaats kan beschouwd worden. Van de praktische bezwaren is reeds gesproken, de overweging dat de gemeente zich niet dit stelsel niet wil verzoeken, en de tegenstand te groot zal zijn. Deze vrees mist echter genoegzamen grond, en voor enkele wederspanningen mag de kerkraad niet uit den weg gaan.

Een tweede praktisch bezwaar is van meer gewicht.

De tegenstanders der zelfstandige wijkkerk wijzen er op, dat, wanneer de eene stadskerk uiteen zal vallen in verschillende afzonderlijke gemeenten, men arme en rijke wijkkerken zal krijgen, al naar gelang de maatschappelijke positie van het stadsdeel is. En dit gevaar is zeker niet denkbeeldig. Terwijl op een dorp arm en rijk, boeren en arbeiders, patroons en werklieden in eenzelfde buurt, en naast en door elkaar wonen, tellt een stad afzonderlijke maatschappelijk onderscheiden wijken, wier bewoners met elkander geen gemeenschap oefenen. Er zijn nu eenmaal arbeiders- en kapitalistenbuurten, kazernewoningen en parken met villa's, en zoo komen we bij kerkelijke splitsing voor dit geval te staan, dat de eene wijkkerk voor het meerendeel uit arbeiders bestaat, en de andere de aristocratie onder haar leden telt.

Dit moet, zoo vrees men, tot ongezonde toestanden leiden.

Door die verdeling wordt de eene kerk rijk en de andere arm.

Naast een gemeente, die worstelt om financieel het hoofd boven water te houden, woont een andere, die zich in weelde baadt, en die onevenredigheid geldt niet alleen de stoffelijke, maar ook de geestelijke zijde. Er zullen, wanneer het door mij verdedigde stelsel wordt ingevoerd, wijkkerken komen, waarin geen intellectueel-begaafde broeders wonen, en de gaven voor het ambt schaarsch zijn, terwijl de daaraan grenzende wijkkerk een overvloed van krachten en gaven bezit. En zal eindelijk door deze splitsing de scheiding tussen de broeders en zusters van eenzelfde huis niet toenemen, en de toenadering tussen rijken en armen, werkgevers en werklieden, hoog en laag, die zoo broodnodig is, niet worden tegengehouden?

Deze bezwaren moeten ernstig overwogen worden.

Zij schijnen de praktische uitvoering van de kerkspel-vorming onmogelijk te maken, en ik weet, dat er velen zijn, die om deze zwaarigheden de groote stap niet aandurven, doch ik meen, dat ook om deze gravena ons ideaal niet behoeft te worden losgelaten. En wel om deze redenen. In de eerste plaats kan en moet bij de vorming der zelfstandige wijkkerk er wel terdege op gelet worden, dat deze kerk een niet te eenzijdig karakter krijgt, en de grenzen dienen zoo getrokken te worden, dat elke kerk gogoeden en eenvoudigen onder haar leden telt. M.i. is dit niet onmogelijk. Al zijn de

verschillende stadswijken door de sociale positie der bewoners onderscheiden, het is toch ook een feit, dat overal in iedere groote stad aan de buurten, waar de rijkere-bedeelden wonen, straten grenzen, waar minder-bedeelden hun intrek hebben genomen, en het is vaak opmerkelijk, hoe men te midden van een aristocratie-wijk b.v. hofjes vindt, waar de werkmans een huis gevonden heeft.

Die grensregeling valt daarom wel wat mee.

Een zoo scherpe scheiding, als gevreesd wordt, zal in de praktijk, met name in onze gereformeerde kerken, niet voorkomen, en met de institueering kan met dit bezwaar op alle mogelijke manier gerekend worden. En dan zal zeker de eene wijkkerk wel een ander type vertoonen dan de ander, maar treft men deze verhuizing ook niet op het platteland aan? Is er in onze dorpskerken geen verschil tussen noodlijdende en rijkere gemeenten? Dragen de kerken in Limburg b.v. niet een geheel eigensoortig karakter, omdat haar leden meest ambtenaren en in de mijnstreek mijnwerkers zijn? En zou men nu om die variatie de massaliteit moeten behouden, en de institueering der zelfstandige wijkkerk afwijzen?

Deze eisch is door en door onbillijk.

Bovendien koestert men van de z.g. armere wijkkerken een te geringe gedachte, en is de vrees, dat deze kerken financieel en geestelijk zich niet kunnen handhaven, ongegrond. De ervaring heeft geleerd, dat onze inkomsten waarlijk niet alleen toevloeden van de rijkere-bedeelden, doch het zijn doorgaans de „kleine luyden“, die met hun trouwe gaven in den stoffelijken nood van 's Heeren kerk en rijk voorzien. Het is dikwerf om jaloersch te worden, als we zien, hoe lief-welgestelde gemeenten offer en offer brengen voor de zaak van onzen Koning, en het eenvoudige gereformeerde volk heeft bewezen, dat het niet alleen gewillig maar ook in staat is, het huis Gods behoorlijk te onderhouden. Vooral wanneer het massale en groote gebroken is, en men gevoelt met eigen kerk etc. van doen te hebben, zal met de liefde en het meeleven de offervaardigheid stijgen, en, omdat het hun eigen zaak is, zal er van onwilligheid om de kosten te dragen geen sprake zijn. En mocht het geval zich voordoen, dat een enkele wijkkerk niet bij machte is eigen huishouding te verzorgen, welnu, dan is er toch niets op tegen deze kerk als een noodlijdende te beschouwen, en haar te steunen gelijk thans zooveel geldelijk-zwakke kerken geholpen worden.

De financiële bezwaren zijn dus niet onoverkomelijk.

Evenmin de bedenking, dat er tekort zou zijn aan geestelijke krachten, want wie meent, dat de gaven voor het ambt alleen te vinden zijn in de intellectuele kringen, vergist zich. Wat zou het er dan voor de meeste dorpskerken treurig uitzien! De praktijk leert ons juist, dat onder de eenvoudigen rijke gaven schuilen van wijsheid en gods-vrucht, van Schriftkennis en geestelijke ervaring, van bekwaamheid om te vermanen en tact om te leiden, en ik ken tal van voorbeelden, dat door het bezoek en vermaan van eenvoudige ouderlingen, menigeen bewogen werd het goede pad in te slaan. Laten wij in onze kringen toch niet meedoen aan den mode-cultus van het intellect, en bedenken dat nog altoos de regel van Christus' gemeente geldt: niet vele rijken, niet vele edelen, niet vele wijzen.

Aan deze praktische gravena zijn nog meerdere toe te voegen.

Men heeft gewezen op het veelvuldig verhuizen in de groote steden, wat alleen meer administratieve arbeid met zich meebrengt, waarvoor onze broeders, die daarvoor aangewezen werden, niet bang zijn. Men heeft beweerd, dat de stadskerk als eenheid meer kracht kon ontwikkelen dan in gedeelde kerken, doch de ervaring leert, dat b.v. de kleinere buitenkerken in de groote stadskerk veel sterker bloeien, dan de ongedeelde, massale

stadskerk. Men heeft ook gesproken van eventuele concurrentie tussen de wijkkerken, doch is tot nu toe in gebreke gebleven om aan te toonen, waarin die concurrentie zou bestaan, terwijl voor heiligen wedijver toch geen angst behoeft te wezen, en... misschien zijn deze bedenkingen nog te vermenigvuldigen.

Ik zal echter naar die andere geen onderzoek instellen.

Het pro en contra is genoegzaam besproken, en nog uitvoeriger uiteenzetting zou licht gaan vervelen. Er rest mij echter nog een vraag te beantwoorden, en wel deze, of de diaconale arbeid en het financieel beheer gescheiden dan wel gemeenschappelijk moet geschieden. Uit het voorgaande zal duidelijk zijn, dat ik het eerste preferer. Een zelfstandige wijkkerk moet zich geheel zelfstandig kunnen ontwikkelen, en voor een richtige ontplooiing van eigen leven en krachten is het noodig, dat zij haar eigen barmhartigheidswerk kent, en ook financieel op zichzelf staat. Zulk een eigen leven spant de belangstelling en de offervaardigheid, en voorkomt dat de een op den ander gaat drijven. Natuurlijk ligt hierin niet opgesloten, dat als overgangsmaatregel gemeenschappelijke zorg niet kan geduld worden, want dit is zelfs verkiezelijk, maar dan moet het ook een tijdelijke toestand zijn. Zoodra alles weer geregeld en geconsolideerd is, werke iedere diaconie afzonderlijk, en hebbe iedere wijkkerk een eigen financieel beheer. En is wederkerige bijstand noodzakelijk, dan drage de rijkere kerk de lasten van de armere mede, en vervulle alzoo de wet van Christus.

Hierbij wil ik het laten.

Er zijn nog tal van belangrijke punten over de praktische uitvoering te zeggen, doch ik laat die thans rusten. Alleen wil ik nog eens met nadruk herhalen, dat ons ideaal moet zijn geen grootere wijkkerken dan van 1000 zielen, zoodat iedere kerk een eigen dienaar des Woords bezit, en in die richting moeten wij arbeiden. En dat deze verschillende wijkkerken nauw verband met elkaar zoeken, en in de gemeenschappelijke belangen, b.v. in het beheer van weeshuizen, rusthuizen, Evangelisatie, plaatselijke Joden-zending met elkaar samenwerken, spreekt wel vanzelf.

Daarop behoeft ik niet nader aan te dringen.

Maar wat ik tenslotte nog wel moet doen, is het met alle kracht aandringen op spoedige toepassing van dit stelsel. De toestand onzer stadskerken vraagt er om. De arbeid des Evangelies dwingt ons dezen weg in te slaan. De gewichtige positie van Christus' kerk in de groote steden stelt dezen eisch, en wees ons, wanneer wij de teekenen der tijden niet verstaan, en in star conservatisme of blinde principieel-reiterei weigeren de hand aan den ploeg te slaan.

Zoo, als het nu is, kan het niet langer blijven. De verantwoordelijkheid wordt steeds moeilijker te dragen.

Er moet verandering en reformatie komen.

En welke?

O zeker, eerst innerlijke omkeering en geestelijke vernieuwing, want zonder deze is alle hervorming waardeloos, maar aan deze bijzondere ziels-bekeering pare zich de koersverandering in de forma ecclesiae. En die koerswisseling is m.i. de breking van de massaliteit en de splitsing in de verschillende wijkkerken. Dr Kuyper zegt ervan: „Het is dan ook aan geen twijfel onderhevig, dat de stadskerken of eerlang tot het aanvaarden van het parochiestelsel zullen moeten overgaan, of dat zelfs beste kerken ten slotte in dezelfde ellende zullen verlopen, die reeds zoo menige kerk verwoest heeft.“

Ik kan niet beter doen dan met zijn woord te eindigen.